

MEXIKÓ, CSAK NEM 2 MILLIÓ NÉGYZETKILOMÉTERÉVEL A VILÁG TIZENHARMADIK LEGNAGYOBB ORSZÁGA. AZ AMERIKAI KONTINENS KÖZEPÉN, A 14. ÉS A 32. ÉSZAKI SZÉLESSÉGI FOK KÖZÖTT FEKSZIK, KÖRÜLBELÜL AZONOS HELYZETBEN SZUDÁNNAL. ÉGHAJLATA ÉS FELSZÍNE RENDKÍVÜL VÁLTOZATOS, TENGERPARTJÁNAK HOSSZA CSAK NEM TÍZEZER KILOMÉTER (ENNEK NAGYOBB RÉSZÉT A CSENDES-ÓCEÁN ADJA). LEGMAGASABB PONTJAI 5000 MÉTER FELETTI (MA IS MŰKÖDŐ) VULKÁNI CSÚCSOK. SIVATAGOK, SÍKVIDÉKI ESŐERDŐK, MÉLY KANYONOK, MAGAS PLATÓK ÉS HEGYVIDÉKI KÖDERDŐK VÁLTAKOZNAK A TERÜLETEN. ENNEK LEHET AZ A KÖVETKEZMÉNYE, HOGY A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG SZEM-

PONTJÁBÓL MEXIKÓT A HAT LEGGAZDAGABB, LEGVÁLTOZATOSABB ORSZÁG KÖZT TARTJÁK SZÁMON A VILÁGON. (EZEK KÖZÉ SOROLJUK MÉG COLUMBIÁT, BRAZÍLIÁT, ZAIRÉT, MADAGASZKÁRT ÉS INDONÉZIÁT). A KÜLÖNLEGES ÉLŐVILÁG JELLEGZETESSÉGE AZ, HOGY SZÁMOS ÉSZAK-AMERIKAI (ÚN. NEARKTIKUS) ÉS DÉL-AMERIKAI (ÚN. NEOTROPIKUS) ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYFAJ ELTERJEDÉSE MEXIKÓ TERÜLETÉN TALÁLKOZIK, ILLETVE FED ÁT, MELYEK ÍGY ÖSSZEADÓDVA NÖVELIK A FAJGAZDAGSÁGOT.

Mexikó herpetofaunája

Írta: Horváth Anna és Korsós Zoltán

Plectrohyla sagorum

Hornáth Anna felvétele

Bolitoglossa franklini

Hornáth Anna felvétele

Hyla lognax

Rafael Martínez Cascellanos felvétele

Agalychnis callidryas

Hornáth Anna felvétele

Mexikó gerinctelenfaunája néhány csoport (pl. lepkék, bogarak) kivételével még mindig alig ismert, a szárazföldi gerincesek kutatása viszont már régóta intenzíven zajlik. A szárazföldi gerincesek között közül a herpetofauna kecsget napjainkban is a legtöbb újdonsággal. Egész Mexikót tekintve az 1000-et közelíti meg a kétélűtűk és hüllők együttes fajsza (ez körülbelül 10%-a a világon élő teljes herpetofaunának!), s ha ehhez még hozzávesszük, hogy ennek több mint a fele endemikus, azaz csak Mexikó területén él, sehol másutt a világon, akkor valóban lenyűgözve érezhetjük magunkat az ország fajgazdagságától. Mexikó a herpetológusok kincsbányája, mind a megismert kétélűtűk és hüllők változatossága, mind a még megismerésre váró újdonságok tekintetében!

A kétélűtűk és hüllők kutatása Mexikóban meglepően hosszú múltra tekint

vissza. Az első munka, amely listázta az országban talált „csúszómászókat”, Francisco Hernandez, II. Fülöp spanyol király udvari orvosának műve volt, aki 1517-1587 között élt. „Új-Spanyolország természethistóriája” c. könyvében 71 kétélűtű- és hüllőfajt sorolt fel. Ez azért is meglepően részletes, mert csaknem 100 évvel később, Linné „Systema Naturae” (1758) c. híres, a tudományos rendszertan kezdetének tekintett könyvében mindössze 16 faj szerepel, és a javított, 12. kiadásban is csak 25 faj! 1896-ban már 219 fajt ismertek Mexikóból, de a herpetofauna ismerete egészen a közelmúltig főként külföldi kutatók (elsősorban az Egyesült Államok) „privilegiuma” volt. Az első, ma is használható összefoglaló herpetológiai munkákat Hobart M. Smith és Edward H. Taylor állították össze, 1966-ban, negyven évi kutatómunka után kiadott könyvükben már mintegy 900 fajt ismertettek.

Mexikó herpetofaunája a számok tükrében (Flores-Villela, O. 1993 nyomán)

Taxon	Családok	Genuszok	Fajok	Fajszám a világon
Kétélűtűk (Amphibia)	14	45	290	4300
Béák (Anura)	9	26	195	
Farkos kétélűtűk (Caudata)	4	18	93	
Lábatlan kétélűtűk (Gymnophiona)	1	1	2	
Hüllők (Reptilia)	37	154	705	
Ásógylók (Amphisbaenia)	1	1	3	6000
Gyíkok (Sauria)	16	48	337	
Kígyók (Serpentes)	8	85	322	
Teknősök (Testudines)	10	18	40	
Krokodilok (Crocodylia)	2	2	3	
Összesen	51	199	995	10300

Rana brownorum

Rafael Martínez Cascellanos felvétele

Mesaspis moreleti

Rafael Martínez Castellanos felvétele

Ninia senae

Humberto Bohannan felvétele

Bothriechis bicolor

Horvath Anna felvétele

Lepidophyma smithi

Korsós Zoltán felvétele

Duellmanohyla schmidtorum

Horvath Anna felvétele

A hazai, mexikói kutatások néhány úttörő tudós (pl. Miguel Alvarez del Toro, a chiapasi zoológus-polihisztor) kivételével csak az 1970-es évek kezdetével lendültek fel igazán, amikor a frissen létesült nagy állami egyetemek ontani kezdték a képzett biológusokat. Ma Mexikó herpetofaunájának kutatása már nagyrészt hazai kezekben van, a diákok közt nagy népszerűségnek örvend, és komoly tudományos eredményekkel büszkélkedhet.

A déli határvidék

A gyorsan fejlődő kutatóközpontok egyike a Mexikó délkeleti részén, Chiapas államban, San Cristóbal de las Casas-i székhellyel működő El Colegio de la Frontera Sur (ECOSUR). Az intézet „Biodiverzitás” részlegének kutatási spektruma széles körű: szárazföldi és tengeri ökológia, szisztematika és biodiverzitás-monitorozás egyaránt szerepel benne. Itt található a déli-délkeleti régió legtekintélyesebb biológiai gyűjteményei is, melyek közül kiemelkedő a herpetológiai gyűjtemény. Az alapul szolgáló kutatások főként Chiapas államra terjednek ki, mind magashegyi, mind

síkvidéki trópusi erdőket magukba foglaló természetvédelmi területeken zajlanak. Régebben szinte kizárólag faunisztikai és taxonómiai irányban folytak, jelenleg már inkább a különböző élőhelyeket összehasonlító populációbiológiai, a fragmentáció hatásait felmérő, valamint általános monitorozó és a kétéltűk világméretű állománycsökkenését vizsgáló kutatások kerültek az előtérbe.

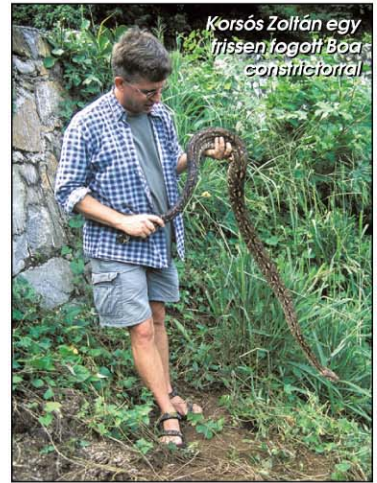
Mexikó legdélebbi állama, Chiapas, nem csak a közelmúltban elhíresült és azóta is fel-fellángoló szociális, etnikai-kulturális és gazdasági egyenlőséget folytatott (fegyveres és politikai) harcokról nevezetes, hanem talán inkább arról, hogy ez a 75 ezer km² nagyságú (tehát majdnem Magyarországnyi) terület az ország legváltozatosabb vidéke. Területén a Csendes-óceán partján lévő mangrove-erdők, a síkvidéki és alacsony hegyvidéki trópusi esőerdők, a félszáraz trópusi erdők és a köderdők rendkívüli fajgazdagságához adódik hozzá a magashegyi endemizmus-központok tölgly-, fenyő- és „liquidambar”- (különleges, gyantát termelő óriásfa) erdeiben élő, egyedülálló állatvilág. Ez utóbbi, 1500-3000 m magasan fekvő erdőknek különleges herpetológiai kincsei a szinte kizáró-

rólág az epifiton broméliák (*Tillandsia*-fajok) levéltölcséreiben lakó, tüdő hiányában a bőrükön keresztül lélegző farkos kétéltűek, a Plethodontidae-családba tartozó szalamandrák. A hüllők közül nem hagyhatjuk ki a fenyőfák epifitontoktól roskadozó koronájában élő „sárkánygyökcskákat”, a mi lábatlangyikunkkal közös családba (Anguillidae) sorolt *Abronia*-fajokat, a félhomályos, hűvös erdők fatörzsein rovarokra vadászó anoliszokat, a fenyőtűávaron sebesen tovasikló szkinkeket (*Sphenomorphus* spp.), a két magashegyi, piros-fekete gyűrűs, veszélyes marású korallkígyót (*Micrurus browni*, *M. nigrocinctus*), vagy a négy gyönyörű rejtőszínű, szintén halálos lándzsakígyófajt (*Bothriechis aurifer*, *B. bicolor*, *Cerrophidion godmani*, *C. tzotzilorum*).

Az alacsonyabban fekvő nedves trópusi területek szélesebb elterjedésű neotrópusi fajokban bővelkednek: jellegzetes képviselői a mindenféle sütkérező, majd zavarásra villámsebesen távozó tejugyíkok (*Ameiva* és *Cnemidophorus*-fajok) és baziliskuszok (*Basiliscus vittatus*). Még ma sem nagyon ritka a hatalmasra megnövő zöld és fekete leguán (*Iguana iguana*, *Ctenosaura similis*), valamint az óriáskígyó (*Boa constrictor*), sőt, ha az erdőt, patakpartokat járva sze-

rencénk van, találkozhatunk a számos kisebb-nagyobb, fán élő vagy talajlakó újvilági gödörkésarcú vipera valamelyikével (*Agkistrodon bilineatus*, *Artropoides nummifer*, *Bothriechis schlegeli*, *Bothrops asper*, *Porthidium* spp.). Aszárabb, napsütötte területeken igen gyakori a borzasztó csörgőkígyó (*Crotalus durissus*). A ritka, rejtett életmódot folytató éjjeli gyíkokat (Xantusiidae: *Lepidophyma* spp., Xenosauridae: *Xenosaurus grandis*) azonban csak a háborítatlan, meleg trópusi őserdő mélyén, főként a karsztos jellegű élőhelyeken, sziklarepedésekben, faodvakban, nagyon alapos keresés után is többnyire jó szerencsével megaládván lelhetjük fel.

Chiapas állam Mexikó második legfontosabb endemizmusközpontja, hüllők tekintetében csak az ország középső részén elhelyezkedő vulkáni fennsíkok félsivatagos, xerofil, cserjés-kaktuszos és félszáraz tölgyesi és fenyvesei műlják felül, ahol például a csörgőkígyók (*Crotalus*- és *Sistrurus*-fajok), valamint a különféle tuskés és pikkelyes leguánfajok (*Phrynosoma*- és *Sceloporus*-fajok) értek el rendkívüli változatosságot. A kétéltűek közül ezen a területen a nálunk csak axolotl-ként ismert *Ambystoma*-nemzetség 15 endemikus faja (!) jelent nevezetességet.

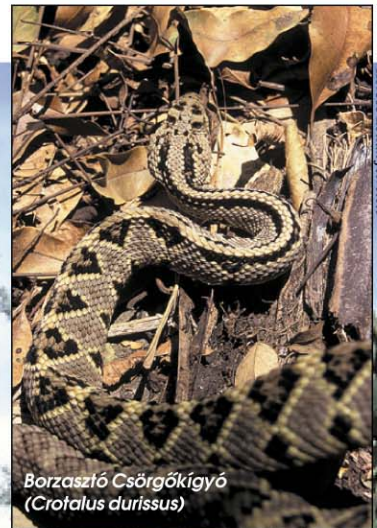

Korsós Zoltán egy frissen fogott *Boa constrictor*-al

Anolis petersi

Humberto Bahena felvétele

Borzasztó Csörgőkígyó (*Crotalus durissus*)

Korsós Zoltán felvétele

Micrurus browni

Korsós Zoltán felvétele

